



Løten kommune

FRAMTIDENS SKOLE I LØTEN – KVALITET OG INNHOLD

Kommunestyret 14. juni 2023 (sak xx/xx)

Innhold

Innledning	3
Del 1: Innramming	4
Del 2: Faktorer som påvirker læringsutbytte i forhold til størrelse	8
Kvalitet på opplæringen.....	9
Direkte for elevene	10
Indirekte størrelser	11
Det spesialpedagogiske tilbudet	16
Del 3: Vurdering av ulike alternativer	21
Modell 1: To barneskoler og Løten ungdomsskole.....	21
Modell 2: En barneskole og Løten ungdomsskole	22
Modell 3: En stor 1-10 skole	23
Anbefaling	24
Referanser	26

Innledning

Denne delen av utredningen vil ha tre hoveddeler:



Del 1

Innramming av saken med lover, regler, prinsipper som finnes i internasjonale, nasjonale og kommunale planer.



Del 2

Presentasjon av faktorer som bør være med i vurderingen av framtidens skole med kvalitet og innhold.



Del 3

Vurdering av tre alternativer med styrker og svakheter, og presentasjon av anbefalt modell.



Del 1: Innramming

Løten kommune har, som alle andre kommuner, en plikt til å følge landets lover og FNs barnekonvensjon.

Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov ved at den i 2003 ble inkorporert i menneskerettsloven § 2. I § 3 har barnekonvensjonen fått forrang foran andre lover.

Barnekonvensjonenes Artikkel 3 nr. 1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barnets beste og retten til å bli hørt (Kilde UDIR)

Barnekonvensjonen art. 3 og art. 12, Grunnloven § 104 og forvaltningsloven § 17 gir alle barn en rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Hensynet til barnets beste er en rettighet, et grunnleggende hensyn og en saksbehandlingsregel. Det betyr at hensynet til barnets beste alltid skal vurderes, og det vil være en saksbehandlingsfeil dersom en slik vurdering ikke er gjort. Hensynet til barnets beste er ikke den eneste faktoren, men en svært viktig faktor.

I vurderingen av hva som er elevens beste, vil elevens oppfatning være sentral. Det er imidlertid ikke alltid at elev eller foreldrenes mening, er til det beste for eleven.

Alle barn har rett til å bli hørt i saker som vedrører dem. Dette gjelder uavhengig av alder eller forutsetninger. Kilde UDIR:

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/veileder--tilrettelegging-for-barn-og-elever-med-stort-laringspotensial/4.-barnets-beste-og-retten-til-a-bli-hort/>

Regjeringen la frem forslag til ny opplæringslov 24. mars 2023.

- Det foreslås å lovfeste at **elevens beste** skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som gjelder elever.
- Det foreslås å lovfeste at elevene har rett til **medvirkning** i alt som gjelder dem selv etter loven, at elevene skal bli hørt og at det skal legges vekt på meningene deres. Elevenes selvråderett fra de er 15 år tydeliggjøres.
- Reglene om **tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging** foreslås tydeliggjort. Forslaget slår blant annet fast at det som hovedregel er lærere som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, og at lærerne må oppfylle kravene til kompetanse i undervisningsfaget. Forslaget åpner for at personer med en universitets- eller høyskoleutdanning som gjør dem særlig egnet til å ivareta behovet til eleven, men som ikke er lærere, kan gi individuelt tilrettelagt opplæring.

De siste årene har det kommet flere nye planer og stortingsmeldinger som ligger til grunn for endringsforslagene i opplæringsloven; Rammeplanen for Barnehagene, Rammeplanen for SFO, Fagfornyelsen

for skolen og Stortingsmelding 6 (2019 –2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

I Stortingsmeldingen er inkludering det sentrale begrepet.

- Skoler og barnehager som skal realisere målene i fagfornyelsen og rammeplanen må være inkluderende og gi **alle** barn og unge like muligheter:
 - Alle barn og unge blir møtt med høye forventinger og får realisert sitt potensial for språklig og skolefaglig læring
 - Alle barn og unge får delta aktivt i fellesskap sammen med andre og lære seg nødvendige sosiale ferdigheter
 - Alle barn og unge opplever at de hører til, har venner og blir verdsatt i barnehager og skoler

Tabell: En operasjonalisering av inkludering

Inkluderende fellesskap en tenke- og handlemåte	Sosial inkludering	Faglig inkludering	Personlig inkludering
Formelle voksenstyrte læringsfellesskap	Sosiale ferdigheter og deltagelse i fellesskapet	Faglig læringsutbytte	Autentisk mestring i fagene
Lærer - elev fellesskap	Bli sett og lyttet til	Medvirkning i undervisning og læring	Positiv og støttende relasjon
Elev - elev fellesskap	Relasjon til medelever og deltagelse i sosiale aktiviteter	Undervisning og læring sammen med andre elever	Trivsel og vennskap

KILDE: Nordahl, Qvortrup, Hansen & Hansen, 2013

Kompetansekrav for undervisningspersonale

I 2017 ble kravet om at undervisningspersonalet må ha relevant kompetanse i fagene de skal undervise i, forsterket. Kravet er konkretisert i §§ 14-2 og 14-3 i forskrift til opplæringsloven. For å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på barnetrinnet, kreves det at lærer har minst 30 studiepoeng som er relevante for faget. For å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på ungdomstrinnet, kreves det at lærer har minst 60 studiepoeng som er relevante for faget. For å undervise i andre fag på ungdomstrinnet, kreves det minst 30 studiepoeng som er relevante for faget. Dette gjelder imidlertid ikke for valgfagene, utdanningsvalg og arbeidslivsfag. Kravet skal være innfridd innen 1. august 2025.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis (2021)

Fra 2025 skal Kompetanseløftet bidra til å vedlikeholde og videreutvikle kompetansen i kommuner, fylkeskommuner og hos private eiere. Satsingen på kompetanse omfatter hele laget rundt barna og elevene, og skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det. Kompetanseløftet for



spesialpedagogikk og inkluderende praksis er et av flere tiltak som skal bidra til at barn og unge får den hjelpen de trenger når de trenger det, enten de går i barnehage, grunnskole eller videregående skole. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunene og fylkeskommunene.

Barnevernsreformen/Oppvekstreformen

Barnevernsreformen, ofte også omtalt som en oppvekstreform, trådte i kraft i januar 2022. Det overordnede målet med reformen er å vri barnevernets ressursbruk fra dyre og spesialiserte tiltak i fosterhjem og institusjon, til forebygging og tidlig innsats i lokalmiljøet. Noen av de viktigste forebyggingstiltakene er gode skoler, barnehager og fritidstilbud til barn og unge. Et viktig tiltak for å sikre tidlig innsats er å styrke det pedagogiske tilbudet til barn og unge. Alle barn og elever, uavhengig av funksjonsnivå og kulturell bakgrunn, skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet, hvor de føler seg trygge og erfarer at de er betydningsfulle. Dette krever tverrfaglig og tverretattlig kompetanse som er tilgjengelig nær skolen. Kompetansen trengs for å få bedre og mer treffsikre (differensierte) hjelpetiltak rundt barnet og familien.

I tillegg til nasjonale dokumenter er det en rekke kommunale planer som også gir føringer for hvilken kvalitet man ønsker i oppvekstsektoren.

I kommuneplanenes samfunnsdel skrives det «Gode oppvekstsvilkår er et av våre store fortrinn» samtidig som at vi har:

- Lavt utdanningsnivå
- Lave grunnskolepoeng
- Frafall i videregående skole

Kommuneplanens samfunnsdel har 3 hovedmål:

1. Løtens fortrinn skal brukes til å skape vekst og utvikling
2. Løten skal være et naturlig bovalg for barnefamilier som etablerer seg i Innlandet
3. Løten skal være et samfunn preget av livskvalitet og mestring for alle

Hovedmålene påvirker sektoren for oppvekst og de andre sektorene som utgjør laget rundt barnet.

Delmålene er mer konkrete, og spesielt delmål 4, er fremhevet:

■ «Løten skal ha gode oppvekstsvilkår med stort engasjement for læring og mestring»

Dette beskriver ambisjonsnivået i kommunen.

■ «I Løten kommune ser vi oppvekstområdet under ett, og ønsker at barn og unge skal oppleve et helhetlig utdanningsløp av høy kvalitet som fremmer læring, mestring og tilhørighet. I arbeid med barn, unge og foresatte er det viktig at det etterstrebtes å tilrettelegge for at innsatsen fra alle aktører og instanser samordnes til det beste for barnet. Vi skaper oppvekstsvilkår med engasjement og ambisjoner for alle barn og unge uansett bakgrunn og forutsetninger.»

Dette presiseres med ambisjoner som kan bidra til å se på hvordan kommunen bør organisere og strukturere sitt oppvekstilbud for å nå forventet kvalitet.

Løten kommune skal:

- ha tilstrekkelig med barnehageplasser med høy kvalitet
- forbedre læringsresultatene i skolen
- skape gode relasjoner mellom barnehage/skole og hjem og styrke foreldrerollen
- skape engasjement og høye ambisjoner for det enkelte barn hos foresatte og ansatte
- skape et læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring for alle barn
- jobbe med felles innsats, felles målsettinger og felles måloppnåelse

Disse ambisjonene følges videre opp i «Strategisk plan for barn og unge 2022 – 2030».

Her presiseres det at man ønsker å fokusere på hovedområdene:

1. Trygt og godt oppvekstmiljø i Løten kommune med vekt på livsmestring
2. Faglig mestring og utvikling

Som utfordring påpekes det her at:

«Det er behov for å gjøre noen av skolene i kommunen mer funksjonelle og mer i tråd med dagens pedagogikk og forventning når det gjelder det metodiske som ligger i fagfornyelsen. Skolene er til dels lite fleksible, med store klasserom og få grupperom. I tillegg kommer det fram i KS (kommunesektorens organisasjon)- analysen av Løten-skolen at ledelsen i skolene gjør mye parallellarbeid, og at oppgaver bør samordnes. Bedre samordning av oppgaver som økonomi, andre administrative oppgaver og pedagogisk utviklingsarbeid vil lette arbeidet for virksomhetslederne. Stabilitet og kontinuitet i skolen er vesentlig for å sikre at det kan drives godt pedagogisk arbeid og utviklingsarbeid. Stadig utskiftning av ledelse ved flere av kommunens skoler har vært en utfordring de senere årene.»

Det siste som styrer denne saken om kvalitet og innhold i framtidens Løten-skole, er Kommunestyrets vedtak:

«Arbeidsgruppe oppvekst anbefaler Driftsutvalget å oversende saken og ber kommunedirektøren om videre utredning av følgende alternativer oppimot dagens struktur:

- To barneskoler og Løten ungdomsskole (LUS)
- En barneskole og Løten ungdomsskole (LUS)
- En storskole 1-10 skole

Om LUS legger vi til grunn at en vurderer nytt bygg, eller en kraftig oppgradering av dagens bygningsmasse slik at den blir fremtidsrettet. Utredningen må også sees i sammenheng med fremtidig barnehagestruktur og etterbruk av de skoler som ev. tas ut av drift.

Kommunestyrets behandling: Driftsutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt».



Del 2: Faktorer som påvirker læringsutbytte i forhold til størrelse

Mange faktorer påvirker elevenes totale og brede læringsutbytte. Det er ikke slik at en faktor som størrelse har en kausal/direkte sammenheng med utbytte uavhengig av andre faktorer. For eksempel vil ikke skolestørrelse og utbytte av opplæringen være uavhengig av hva som foregår i læringsarbeidet. For eksempel vil kvaliteten på det læreren gjør, være viktigere enn skolestørrelse. Vi må derfor også se litt på faktorer som påvirker hva lærerne gjør og kvaliteten på dette arbeidet. Disse sammenhengene kalles i den internasjonale litteraturen for koherens.

Den mest kjente koherensmodellen er laget av Michael Fullan og ser slik ut:



KILDE: Koherensmodellen av Michael Fullan

Dette kan sees på som fire hjertekamre som alle må fungere dersom kvaliteten på opplæringen skal være god. Her kommer også ledelse inn som en viktig styringsfaktor for alle kamrene.

Vi vil i denne delen av rapporten gå inn på de ulike delene i kamrene, og også peke på andre forskningsfunn som påvirker valg av organisering av opplæringen.

Kvalitet på opplæringen

Qualis, betyr hvordan, eller hvilken (egenskap), og beskriver altså den vesentlige egenskapen ved noe.

Kvalitet er å tilgodese behov og innfri forventninger til:

Brukere (elever og foresatte)

Medarbeidere (profesjonen)

Oppdragsgivere (myndigheter)

Det er tre perspektiver vi snakker om når det gjelder kvalitet:

Strukturkvalitet - rammene

- Økonomi, formell kompetanse, bygninger, nasjonal rammeplan / læreplan, lovverk og lokale planer
- De ytre rammene for kjernevirksomheten vil kunne påvirke i hvilken grad barn og unge får realisert sitt potensial for læring

Prosesskvalitet

- Ledelse på alle nivå, samarbeid, nettverk, undervisning/pedagogisk praksis og læringsmiljøet i den enkelte enhet
- Kvaliteten på prosessene og aktivitetene avgjør i hvilken grad barnehagene og skolene lykkes i arbeidet med å realisere målene for virksomheten. I mange tilfeller vil dette dreie seg om pedagogikk og didaktikk når vi ser på danning og utdanning

Resultatkvalitet

- Barn og elevers opplevelse av mestring, resultater på kartleggingsundersøkelser knyttet til læring og læringsmiljø, nasjonale prøver, elevundersøkelsen, grunnskolepoeng, eksamensresultater og lignende
- Barn og elever har et faglig og sosialt læringsutbytte som er optimalt ut fra barnas forutsetninger

Sammenhengen mellom perspektivene er at dersom man utnytter strukturkvalitetene med god prosesskvalitet, får man gode resultater. Dersom enten strukturkvalitet eller prosesskvalitet er lav, er det vanskeligere å oppnå god resultatkvalitet over tid.



Direkte for elevene

Det finnes studier som viser at skolestørrelse har betydning for skolefaglige prestasjoner, og det finnes studier som ikke viser denne sammenhengen. Det er studier som følger enkeltelever ved skifte av skoler, og størrelser på skoler, for å se på endringer av skolefaglige prestasjoner. Andre studier er mer fokusert på elevenes trivsel og inkludering sosialt og personlig. Studiene viser at det ofte er en samvarians mellom disse faktorene.

Utdanningsdirektoratet har følgende inndelinger etter skolestørrelse;

- Små skoler – mindre enn 100 elever
- Mellomstore skoler – mellom 100 og 499 elever
- Store skoler – mer enn 500 elever

Utdrag fra rapport fra Senter for Praksisrettet Utdanningsforskning: «Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring» Skriftserien nr. 9 – 2022, Høgskolen i Innlandet):

«Hovedkonklusjonen i denne litteraturgjennomgangen er at det er liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Det vil si at variasjoner mellom skoler i liten grad kan forklares av skolestørrelsen alene når det er kontrollert for andre bakgrunnsvariabler og pedagogiske variabelers betydning for elevenes læring.

Det er imidlertid noen mønstre i denne gjennomgangen av forskning på skolestørrelsens betydning for elevenes læringsutbytte som det er vesentlig å løfte fram, og disse mønstrene finnes i både skandinavisk og internasjonal forskning. Flere av studiene peker på en svak tendens til kurvlineære sammenhenger, det vil si at det er en svak positiv sammenheng mellom skolens størrelse og elevenes læringsutbytte opp til et vist punkt, og at det deretter blir en svak negativ sammenheng når skolene blir større. De ulike studiene peker her i litt ulike retninger, men det kan se ut til at et slikt punkt for ideell skolestørrelse ligger på mellom 500 – 700 elever for barneskoler. Samtidig er det viktig å understreke at de skolefaglige prestasjonene statistisk sett bare vil synke marginalt om skolene er større eller mindre enn dette.

Det uttrykkes videre at skoler fra 1. – 5. trinn ikke bør være mye mindre eller større enn 500 elever og at skoler fra 6. – 10. trinn ikke bør være større enn 1 000 elever, forutsatt at det er heterogene skoler tilknyttet elevenes bakgrunn, noe som er tilfelle i Norge. I denne anbefalingen er det også tatt med elevenes engasjement, trivsel og foreldredeltagelse i noen studier. Det uttrykkes også at skoler på 500 – 600 elever er store nok til å ha lærere med den kompetansen som læreplanene krever.»

Indirekte størrelser

Utdrag fra KSK-rapport nr 5/2022 side 13/14.

«Overordnet del i fagfornyelsen har status som forskrift til opplæringsloven og innholdet er dermed bindende. Ett av kravene i overordnet del er at undervisningspersonalet skal utvikle seg kollektivt som et såkalt profesjonsfellesskap. Formålet er forklart med at «lærere som i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen, utvikler en rikere forståelse av god pedagogisk praksis». Derfor er det viktig at skolen har et godt og variert spekter av kompetanse i staben og at lederne har kapasitet og rom for å drive kvalitetsarbeid og utviklingsarbeid sammen med pedagoger og andre ansatte».

Utdrag fra KSK-rapport nr 5/2022 side 14.

«Stortingsmelding 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap ble behandlet i Stortinget 24.04.20. Meldingen, som blant annet følger opp utvalgsrapportene fra Nordahl og Stoltenberg, legger fram en rekke tiltak for å forbedre utdanningssystemet og sikre et godt tilpasset pedagogisk tilbud for alle barn og elever. Sentrale tiltak som nå er vedtatt handler om å styrke det tverrfaglige samarbeidet og å sette i gang et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i barnehager, skoler og PPT. Kompetansekravene til personale som skal yte spesialpedagogisk bistand blir skjerpet, slik at de mest sårbare barna/elevene mottar best mulig hjelp og støtte».

Sammenhenger mellom skolestørrelse og kvalitet

Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) består av tre deler: En overordnet del, fag- og timefordelingen og læreplaner i fag. Overordnet del av læreplanverket utdypes verdigrunnlaget i opplæringsloven.

Den overordnede delen har status som forskrift sammen med resten av læreplanverket, og må leses i lys av opplæringsloven og annet relevant regelverk som gjelder for opplæringen i skolen. Overordnet del gir retning for opplæringen i fag, og alle fag bidrar til å realisere opplæringens brede formål.

Læreplanene for fag beskriver fagenes innhold og mål. Under her er også prinsipper som bidrar til å fremme sosial og kulturell kompetanse hos elevene, motivasjon for læring, elevmedvirkning, tilpasset opplæring og like muligheter, samarbeid med hjemmene og samarbeid med lokalsamfunnet.

Nasjonale utdanningsmyndigheter vektlegger imidlertid alle formålene med skolen, og det har de siste fem årene blitt et bredere fokus på elevenes læring, tillegg innbefatter dette både evne til samarbeid, kreativitet og kritisk tenkning, men disse elementene er det mindre fokus på i dagens systemer for testing og kvalitetsvurdering. Når vi skal undersøke sammenhengen mellom kvalitet og skolestørrelse, må vi derfor se på data om kvalitetsdimensjoner for elevens læring:

- Elevenes læringsutbytte
- Elevenes sosiale kompetanse
- Elevenes trivsel
- Elevenes motivasjon for læring
- Elevmedvirkning
- Tilpasset opplæring og like muligheter (beskrives under det spesialpedagogiske delen)
- Samarbeid med hjemmene



Elevenes læringsutbytte

I et notat til Tokke kommune viser Thomas Nordahl til norsk og internasjonal forskning som omhandler sammenhenger mellom skolestørrelse og sosial utvikling og læring. Vi vil her oppsummere noen funn som det blir referert til i notatet:

- Skoler med en viss størrelse (ca. 300-900 elever) har best effekt på elevenes læring. Forklaringen kan handle om at elever lærer av hverandre og det er viktig at det er en viss størrelse på, og variasjon i, elevfellesskapet. I tillegg kan det faglige miljøet mellom lærerne bli noe begrenset ved mindre skoler, hvilket ser ut til å redusere kvaliteten på, og omfanget av, samarbeid mellom lærere
- Det vi vet er at det å holde på lærere med høy profesjonsfaglig kvalitet er viktig for skolekvaliteten
- Hattie sine metaanalyser fra 2009 viser likevel at skolestørrelse ikke er av de faktorene som har særlig stor effekt på elevers læring
- Aldersblanding har ikke noen effekt på elevers faglige læringsutbytte
- Det er liten grunn til å tro at mobbing forekommer i mindre grad på små skoler enn på store skoler

Det er mange faktorer som påvirker skolefaglig kvalitet, og debatter knyttet til skolekvalitet preges ofte av personlige opplevelser, subjektive oppfatninger og hensyn til faktorer utenfor skolens mandat i samfunnet (som for eksempel bygdeutvikling).

Analysér av resultatene på nasjonale prøver sett i forhold til skolestørrelse

Skoler med store trinn/årganger gjør det bedre på nasjonale prøver i Norge enn skoler med mindre trinn/årganger. Skolebidragsindikatorer som ser på hva skolen bidrar med i læringen uavhengig av elevenes bakgrunn (foreldres utdanning, økonomi med mer) viser at de store skolene lykkes best også her (Sør-Fron, 2021).

Høgskolen i Innlandet skriver i rapporten "Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes læring og trivsel, mars 2022", at man i analyse av resultatene fra de nordiske land ser at det er en signifikant positiv sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes resultater i matematikk, lesing og skriving: "Dette innebærer at elever ved større skoler har en økt sannsynlighet for bedre skolefaglige prestasjoner enn elever i mindre skoler, når det kontrolleres for bakgrunnsvariabler". Det er viktig å merke seg at gjennomsnittet på skolestørrelsen i denne undersøkelsen er på 425 elever, hvilket betyr at alle skolene i Løten er små i denne sammenheng.

Bakgrunnsvariabler det kontrolleres for er elevenes alder og kjønn, elevenes bakgrunn, foreldrenes utdanningsnivå og kjennetegn ved skolene og lærernes kompetanse. Det er også viktig å merke seg i denne undersøkelsen at gjennomsnittlig skolestørrelse er mindre i Norge enn i de andre nordiske land, hvilket innebærer at "det er et potensial for å øke størrelsen på en del skoler i Norge. Dette forutsetter imidlertid at reiseavstanden for elevene ikke øker" (Ramstad 2016 s 48, i Høgskolen i Innlandet 2022).

Oppsummert synes det vanskelig å finne tydelig støtte i forskning for å bruke skolestørrelse som argument for mer eller mindre faglig og sosial læring i debatter om skolestruktur. Forskningen kan, som vi ser, fastslå sammenhenger, men det er vanskelig å si noe helt konkret om årsaker.

Forhold som skolestørrelse, skolebygninger og økonomi betyr alene svært lite for elevenes læringsutbytte. Det som utgjør den avgjørende forskjellen, er læreren. Lærernes evne til å skape engasjement hos elevene kan forklare hvorfor noen skoler i stor grad klarer å løfte elevenes læring. Det er dyktige og engasjerte lærere som jobber godt sammen. Rapporten fra Høyskolen i Innlandet konkluderer i sine analyser av elevundersøkelsene med «...at det ikke vil være noen ulempe for elevenes læring og trivsel om de går på barneskoler med opp mot 630 elever». Rapporten sier videre «at elever på små skoler mellom 70-150 elever, ikke opplever bedre læringsmiljø enn elever i skoler fra 150-500 elever. Dette funnet er ikke i samsvar med påstander som forekommer i det offentlige ordskiftet om små skoler», skriver forfatterne (Høyskolen i Innlandet, 2022).

Det er i tillegg nyere forskning som bygger på «Lærernes kollektive mestringstro» (Collective Efficacy) presentert av Jenni Donohoo (2017). Hun viser at dersom vi skal få til de forbedringer vi ønsker, må vi tro på dem. Dersom vi bygger en kollektiv tro på at vi sammen kan få det til, er sjansene for å lykkes enda større. Kollektiv forventning om mestring har en effektstørrelse på 1,57, og ligger i toppen på Hattie sin siste oversikt (2021) over hva som påvirker elevenes læring mest.

Kollektiv forventning om mestring kan defineres som lærernes felles tro på sin egen mestringsevne. Lærere med en sterk kollektiv forventning om mestring kjennetegnes ved at de har en felles overbevisning om at de sammen kan løfte elevenes læringsutbytte både faglig og sosialt.

Kollektiv forventning om mestring har en markant større effekt på elevenes læring enn f.eks. foreldrenes utdanningsnivå. Mange utdanningsforskere har beskrevet denne kraften. En av de første var Bandura i 1977 som da snakket om selv-efficacy. Senere skrev samme person om den collective teachers efficacy. I senere tid har Jenni Donohoo (2017) beskrevet fire kilder til forventning om mestring:

- Mestret forventninger. Tidligere erfaringer har en stor påvirkning på måten vi mestrer forventninger. Det var derfor viktig for oss å fokusere på suksesser framfor det vi ikke hadde fått til – enda.
- Vikarierende erfaringer – når vi ser at andre med liknende utfordringer, får til det vi ønsker å få til, vil dette kunne virke som en sterk kilde til kollektiv tro på at vi også skal få til. Derfor var det viktig å dele erfaringer om suksesser, med en realistisk og troverdig framstilling, slik at denne kilden kunne aktiviseres og drikkes av.
- Sosial overtagelse – dette skjer når grupper er oppmuntret av troverdige personer, til å møte utfordringen. I denne sammenheng var det viktig at veiledning ble gitt av personer de trodde kunne hjelpe dem.
- Affektiv tilstand – den positive begeistring kan også være en god kilde til den kollektive mestringstroen. Derfor er det ønskelig at felles treff er et sted for å begeistre og gi opplevelser som gikk utover bare det faglige.

Dette er de samme faktorene som I. Syse og G. Söderlund oppgir som kilder til mestringsforventninger i sin forskning fra suksessene i Sogn og Fjordane.



Videre skriver Jenni Donohoo om seks forhold som styrker den kollektive mestringstroen:

1. Læreres innflytelse
2. Felles mål og oppgaveenighet
3. Kjennskap til hverandres arbeid
4. Team – sammenheng for de som samarbeider
5. Respons fra ledelsen
6. Effektive systemer for intervensjon (tiltak for endring). Denne kollektive mestringstroen er avhengig av et kollegialt stabilt miljø som støtter hverandre og som utvikler seg sammen for å få effekt på elevenes læringsutbytte.

Elevenes sosiale kompetanse

Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse, men vi vet at det er stor sammenheng mellom elevenes sosiale kompetanse og læringsutbytte.

Trivsel og mobbing

Det er i «skolestruktursaker» ofte argumentert med at elever trives og lærer bedre i «små» skoler enn i «store» skoler, uten at størrelsen defineres. Det er samtidig uttrykt bekymring for at skolene kan bli for store og uoversiktlige for noen barn.

Elevundersøkelsen gjennomføres årlig i 7. og 10. trinn. Undersøkelsen viser hvordan elevene selv vurderer læringsmiljøet på sin skole og i sin klasse.

Analysen av elevundersøkelsen 2017 på nasjonalt nivå, kan ikke bekrefte antakelsene om at elever trives bedre på små skoler. Når det gjelder trivsel finner man enten ingen, eller tvert om en svak, tendens til at elever i små skoler under 150 elever rapporterer noe lavere trivsel enn elevene i de større skolene. Man finner, ifølge rapporten, ingen sammenheng med at barn trives bedre sett i forhold til høy eller lav lærertetthet.

Wendelborg (2021) finner ikke forskjeller i trivsel på elevundersøkelsen for elever på skoler med ulik størrelse. I 2020 var det en svak tendens til at elevene ved de minste skolene i grunnskolen uttrykte noe lavere trivsel enn ved de største skolene. Ut fra elevundersøkelsen kan vi derfor si at det ikke er noen forskjeller i elevenes trivsel som signifikant kan knyttes til skolestørrelse. Dette understreker også at trivsel ikke har noen klar sammenheng med lærertetthet. Wendelborg, C. (2021). Elevundersøkelsen 2020: Analyse av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser. NTNU Samfunnsforskning. <https://www.udir.no/tall-ogforskning/finn-forskning/rapporter/elevundersokelsen-2020--nasjonale-tall-for-mobbingog-arbeidsro/>

Nordahl m.fl. (2018) har skrevet en rapport om skoleutviklingsprosjektet Kultur for Læring i Hedmark, hvor skolestørrelse er tatt med, men kun for småskoletrinnet (1. til 4. trinn). Forskjellene for både elevvurderte og lærervurderte områder er små, og forfatterne konkluderer med at elever på små skoler ikke opplever bedre læringsmiljø. Elever i skoler med 70 til 150 elever opplever selv et noe dårligere læringsmiljø enn elever i skolene fra 150 til 500 elever. Nordahl, T. & Sunnevåg, A. & Nordahl, S. Ø. & Egelund, N. (2018). Kultur for læring i skolen: Hedmark Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2500893>

Det er ingen klar sammenheng mellom andel mobbing og om skolen er stor eller liten. Undersøkelser viser at det er litt større andel mobbing i mellomtrinnet på skoler over 900 elever, og på skoler under 300 elever. For ungdomstrinnet er det tilsvarende størst andel mobbing på skoler over 900 elever og i skoler under 150 elever. Det ser ut til at færrest elever melder om mobbing på store skoler mellom 300 og 900 elever i den norske elevundersøkelsen, men forskjellene er minimale.

Vi kan ikke koble trivsel og mobbing ensidig opp mot skolestørrelse. Læringsmiljø og elevens læring og utvikling handler trolig i større grad om både lærerens og lokalmiljøets, dvs. både elever, foresatte og andre innbyggers holdninger til hvordan læring foregår (læringssyn), hvordan man ser på en elev (elevsyn), og hva man legger i begrepet kunnskap (kunnskapssyn). Det handler om hvordan man tolker og bruker forskning innen det skolefaglige området (vitenskapelig syn), og hva man har sittende i ryggraden fra egen skoletid (reproduktive krefter). Og det handler om relasjonen mellom elevene og mellom elevene og lærere, at klassene ikke blir for små til at alle kan finne seg en venn både faglig og sosialt. Med andre ord en langt mer komplisert sammenheng enn bare skolestørrelse og lærertetthet.

Elevmedvirkning

Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen. Det er likevel viktig å påpeke at elevmedvirkning har en god effekt på læringsutbyttet, og at medvirkningen må være reell og bety noe både for elevene og for det de skal utvikle. For å få reell medvirkning som utvikler demokratiforståelsen og demokratisk praksis, må elevene ikke bare lære om det, men leve i det, slik at de opplever hva medvirkning betyr i praksis.

Samarbeid med hjemmene

Det finnes ingen forskning eller tilgjengelige nasjonale data som sier noe om sammenhengen mellom skolestørrelse og kvaliteten på samarbeid skole-hjem.



Det spesialpedagogiske tilbudet

Retten til spesialundervisning utløses av opplæringsloven § 5-1.

Elever som ikke har, eller kan få, tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning. Nyere norsk forskning viser at spesialpedagogiske tilbud oftest har en negativ effekt på elevens læring, når de blir tatt ut i små grupper. Dersom et tilsvarende tilbud gis integrert i det læringsfellesskapet eleven tilhører, kan det ha stor positiv effekt. En må altså tilstrebe løsninger der det meste av opplæringen skjer inkludert i fellesskapet. For at det skal være formålstjenlig, må kvaliteten på den ordinære undervisningen være høy, slik at behovet for spesialundervisning blir mindre. Peder Haug kaller dette komplementaritetsprinsippet.

Ifølge utdanningsspeilet fra 2019 (udir.no) sine tall for det spesialpedagogiske området, viser det seg at det er dobbelt så mange barn i skoler under 100 elever som får spesialundervisning enn i store skoler med over 500 elever: «Omfanget av spesialundervisning varierer også etter skolestørrelse. Ved skoler med 500 elever eller mer er andelen med spesialundervisning i gjennomsnitt 6 prosent, mens den er 12 prosent ved skoler med færre enn 100 elever.» Det gis ikke noen forklaringer i skolespeilet på dette fenomenet, men man kan anta at forklaringen er sammensatt av faktorer som kapasitet til ledelse, kapasitet hos ansatte, sosioøkonomiske elementer, gruppepsykologiske elementer, kultur og økonomi.

Tilpasset og likeverdig opplæring

Opplæringsloven § 1-3 sier at opplæringen skal tilpasses den enkelte elev. Det betyr at alle elever skal få tilpasset opplæring, og at skolen og lærerne har plikt til å sørge for at elevene får undervisning og møter et læringsmiljø som gjøre at de får realisert sitt potensial for læring. Dette er ikke nytt, men kommer klarere til uttrykk i overordnet del av Fagfornyelsen (LK-20) jf. del 3.2 om undervisning og tilpasset opplæring: "Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring."

Tilpasset opplæring innebærer at alle sider av læringsmiljøet skal ta hensyn til variasjoner hos elevene. Internasjonal forskning gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper, men det forutsetter at de opplever seg inkludert, føler seg trygge og erfarer at de er betydningsfulle. For andre igjen kan det være en fordel å gå på en større skole, hvor det er et større mangfold av elever, og dermed enklere å finne en venn som passer til en selv.

Utenforskap på en liten skole kan også i noen sammenhenger oppleves mer stigmatiserende, da det for eksempel er færre muligheter til å gjemme seg bort og det blir dermed mer synlig i miljøet.

Barn og unge møter skolen med ulike bakgrunner, holdninger og behov. Det er skolen sin plikt at alle elevene, uavhengig av forutsetninger for læring, får likeverdige muligheter for læring og utvikling. De aller fleste elever får tilpasset opplæring innenfor den ordinære undervisningen, i det læringsmiljøet de møter. Dette fordrer at den ordinære undervisningen er god, og at den evner å møte et mangfold av elever innenfor et inkluderende fellesskap. Det er de ytterst få som har så spesielle behov at de ikke kan ivaretas innenfor fellesskapet.

I Stortingsmelding 6, (2019-2020) er det også gjort rede for noen grunnleggende prinsipper for hvordan norsk skole (inkl. SFO) bør møte mangfoldet av elever. Disse prinsippene er knyttet nært til internasjonal forskning som viser at det på overordnet plan eksisterer tre hovedgrupper av elever, med ulike behov for individuelle tiltak i skolen (Mitchell, 2014; Meld. St. 6 (2019-2020)). Dette illustreres i figuren på neste side.

Figur : Kompetanseløftet 2021



KILDE: Statped

Denne illustrasjonen fra Statped, viser at 75-85 % av alle barn kan få tilfredsstillende utbytte av inkluderende og tilpasset opplæring innenfor et godt ordinært tilbud. 15-25 % av barna vil i løpet av sin tid i oppvekstsektoren, ha behov for å få særskilt tilrettelagt opplæring/pedagogisk tilbud – helst i lag med gruppen de tilhører. Dette bør i største grad løses i det ordinære opplæringstilbudet med tilpasninger. Omtrent 1-3 % av barna vil ha bruk for varige og intensive individuelle tiltak.

I kompetanseløftet er et mål at flere barn og unge skal kunne delta i det ordinære tilbudet. Kompetansen i spesialpedagogikk skal tettere på barn og unge i hverdagen, og alle ansatte skal ha kompetanseløft i spesialpedagogikk i årene fra 2022-2025, for å utvikle beste praksis innen faglig og sosialt inkluderende felleskaper.

PPT skal i høyere grad enn nå, tettere på elever og ansatte for veiledning og støtte til å videreutvikle praksis og lærende organisasjoner. Medarbeidere i PPT skal i mindre grad sitte på kontoret og skrive sakkyndige rådgivende tekster – som i for liten grad kommer eleven til nytte.

Statped skal bare inn i de helt særlige tilfellene (1-3 % av elevene). Det er barn som ofte kan ha rett på/behov for store ressurser med spesialpedagogisk støtte i størrelsesorden 1:1.



Rekruttering, attraktivitet og skolens kompetanser

Et viktig aspekt ved skolens kvalitet er skolens kompetanser og attraktivitet. Skolens kompetanser henviser blant annet til hvor godt skolen fungerer som en lærende organisasjon, og i hvilken grad den tilfredsstillende kompetansekravene til lærere. I denne sammenheng kan skolestørrelse være av betydning, fordi større skoler har flere ansatte, et større lederteam og dermed større handlingsrom til å fylle opp lærernes stillinger og få timeplaner og krav til kompetanse til å "gå opp".

Skoleforskerne Karl Jan Solstad og Thomas Nordahl synes å være enige om lærerens betydning for kvalitet i skolen. Skolene trenger formelt kvalifiserte og profesjonelle lærere. Ifølge Solstad viser det seg gjennomgående å være vanskeligere for små skoler å skaffe kvalifiserte lærere i tider med lærermangel. Videre viser han til erfaringer fra Nordland, og hevder at skolestedets beliggenhet og transportmuligheter (veg, kollektivtransport) kan være viktigere for rekruttering, enn skolestørrelsen.

Solstad viser også til kravene om fordypning i fagene norsk, engelsk og matematikk som kom i 2015, og påpeker at dette er forhold som reduserer fleksibiliteten i bruk av lærerkrefter og kan gjøre rekrutteringen av lærere til små skoler vanskeligere. Særlig vanskelig kan det være for små ungdomsskoler å ha breddetilbud i språkfag og valgfag for elevene. Skolens attraktivitet er blant annet undervisningstilbud, lærertetthet, profesjonsfelleskap og rekruttering.

Utviklingsorienterte fagmiljøer er attraktive arbeidssteder. Lærerutdanningen er nå endret til femårig masterutdanning, og lærerne som utdannes fremover vil trolig ha mer fokus på faglig fordypning og fagmiljøer enn allmennlærerne som ble utdannet tidligere. Dette vil derfor få enda større betydning for skolens kvalitet fremover. Personalets alderssammensetning og kjønnsfordeling er også viktig for hvor attraktiv skolen er som arbeidssted for potensielle søkere.

En skole som kan tilby gode profesjonelle pedagoger i begynneropplæring, i grunnleggende ferdigheter, uteskole og i særdeleshet spesialpedagogikk, vil oppleves som mer attraktiv enn skoler som ikke kan tilby dette. Dette er en viktig nyansé i vurderingen av skolens kvalitet. Med tanke på de nye kompetansekravene til lærere, er det også lettere for mer attraktive skoler å fylle stillinger og fag. Det er grunn til å tro at skoler som oppleves som attraktive arbeidssteder, lettere vil finne lærere som innfrir kravene.

Krav og forventninger til rektor

Rektor er ansvarlig for at skolen har høy kvalitet i opplæringen. Krav og forventninger til rektor ble laget i en grundig prosess med de viktigste aktørene og interessentene i utdanningssektoren, første gang i 2008, og sist revidert i 2019.

Krav og forventninger til rektor er delt inn i fem hovedområder:

- Elevenes læringsmiljø
- Profesjonsfelleskap og samarbeid
- Styring og administrasjon
- Utvikling og endring
- Lederrollen

De krav og forventninger til en rektor som er omtalt her, er å regne som et idealbilde, og ingen enkeltperson kan i praksis være like god på alt. Samtidig er det slik at lederrollen rommer alle områdene. Ledelse er en helhetsfunksjon og en integrerende funksjon. Lederansvaret er i prinsippet altomfattende. Rektor må sørge for at alt blir ivaretatt, men det må være mange som bidrar til dette. Ingen leder alene. Alle ledere må tilpasse sitt lederskap til sin egen personlighet, sine egne forutsetninger og sine egne styrker og svakheter.

Elevenes læringsmiljø

Rektor er ansvarlig for elevenes læringsresultater og skolemiljø og for å legge til rette for gode læringsprosesser på skolen. Rektor er ansvarlig for at alle ansatte får veiledning og støtte i sitt arbeid med å skape godt læringsmiljø for elevene. Rektors evne til å lede og utvikle lærings- og læreplanarbeid vil være avgjørende. Det forventes at rektor har tilstrekkelig god fagkompetanse og legitimitet til å kunne gjøre gode faglige vurderinger, samt utnytte faglig kompetanse i organisasjonen. Rektors evne til å nyttiggjøre seg relevant kunnskapsgrunnlag for skolens kvalitetsarbeid, er avgjørende.

Profesjonsfellesskap og samarbeid

Rektor er ansvarlig for at skolen fungerer godt som organisasjon. Rektor har også ansvar for å se egen organisasjon som en del av en større helhet og bidra til utvikling av denne. Rektors evne til å styrke og lede profesjonsfellesskapet og til å utvikle organisasjonskultur er avgjørende, slik at alle ansatte kan og vil hjelpe og støtte hverandre i arbeidet. I dette ligger at rektor må være inspirator og konfliktløser. Rektors evne til samarbeid med andre kolleger, skoler, skoleeier og andre eksterne aktører er også avgjørende, for å skape en skole som bidrar til barn og unges læring, mestring og trivsel.

Styring og administrasjon

Rektor er ansvarlig for at skolens samfunnsoppdrag blir utført. Dette innebærer at rektor handler på vegne av sentrale og lokale myndigheter. Det forutsettes at rektor kjenner og følger lov og forskrift, herunder læreplanverket. Rektor har også ansvar for å ha god intern administrasjon, styring og kontroll av skolens virksomhet. Rektors evne til å lede lærere og øvrige medarbeidere i henhold til nasjonalt og lokalt vedtatt politikk vil være avgjørende. Rektors evne til regelverksetterlevelse er også avgjørende for å forebygge, håndtere og følge opp saker på en god måte.

Utvikling og endring

Rektor er ansvarlig for utvikling og endring av organisasjonen i takt med endringer internt og eksternt slik at organisasjonen til enhver tid er tilpasset sine oppgaver og kontekst. Som en del av dette har rektor også ansvar for at skolen har tilstrekkelig kompetanse til å løse nåværende og kommende oppgaver. Rektor har ansvar for at skolen fanger opp endringer i samfunnet, elevgrunnlaget, foresatte, teknologi og politikk, og fagene som kan være av betydning for skolens oppdrag og aktiviteter. Rektors evne til strategisk ledelse, ledelse av utviklings- og endringsprosesser og ledelse av kompetanseutvikling er derfor avgjørende.

Videre viser erfaringer fra norske forhold at større skoler, har et bedre utgangspunkt for å drive med systematisk kompetanseutvikling av pedagogisk personale, og gir skoleledelsen flere muligheter til å danne solide fagteam. Med nye kompetansekrav vil en større skole lettere kunne tilby fulle stillinger til pedagoger med fagfordypning. Dette er viktig for å kunne tilby elevene en best mulig opplæring.

Store skoler vil oftest ha større lederteam, og relevant forskning konkluderer med at skoleledelsen er den viktigste faktoren for å jobbe med elevenes psykososiale skolemiljø og trivsel (Høgskolen i Innlandet, 2022).



Lederrollen

Ledere må ha et avklart forhold til sin lederrolle og sitt eget lederskap. Det er viktig med ledere som tar initiativ og som er tydelige, involverende og demokratiske. Viviane Robinson har laget en bok som heter «Elevsentrert skoleledelse». Denne boken legger fram metastudier i ledelse og kommer fram til fem dimensjoner for hva skoleledere må gjøre for å få effekt på læringsresultatene for elevene:

1. Å etablere mål og forventninger
2. Bruke ressursene strategisk
3. Sikre kvaliteten på opplæringen
4. Lede lærernes læring og utvikling
5. Sikre et godt og trygt læringsmiljø

Meta-forskningen viser også hvordan dette må gjøres gjennom tre hovedferdigheter:

- a. Å anvende relevant informasjon
- b. Å løse komplekse utfordringer
- c. Å bygge tillitsrelasjoner

Del 3: Vurdering av ulike alternativer

Modell 1: To barneskoler og Løten ungdomsskole

Den første modellen gjør at alle skolene blir etter UDIRs definisjon mellomstore skoler (mellom 100 og 499 elever).

Styrker ved modell 1

- Ved at begge skolene blir større, vil de små barneskolene få et større faglig miljø som gjør at de blir mer attraktive for faglig utvikling
- Barneskolene vil bli mindre sårbare for fravær
- Kompetansekravene vil i større grad ha mulighet til å bli oppfylt
- Mulighetene for å få rekruttert riktig kompetanse til de mindre barneskolene vil styrkes
- Begge de to barneskolene vil få forsterket ledelse (dersom man ikke kutter i ledelsesressurs fra dagens situasjon)
- Det finnes ikke forskningsbelegg for at eleven vil få et dårligere læringsmiljø når skolestørrelsene øker
- Det er sannsynlig at flere elever i barneskolen bedrer sin mulighet til å finne venner på skolen

Svakheter ved modell 1

- Noen får marginalt lengre reisevei
- Økte utgifter til skyss og utbygging
- Denne modellen vil ikke møte de økte kravene til ungdomskolen. «Kompetansekravene og den femårige lektorutdanningen gjør det sannsynligvis vanskeligere å rekruttere til de små skolene i framtiden, og det vil bli vanskeligere å få fag- og timefordelingen til å gå opp når den enkelte lærer har godkjent kompetanse i færre fag»
- Profesjonsutviklingen i fag vil fremdeles ikke bli optimal
- Det er i forskningen angitt for best mulige skolestørrelser som ingen av skolene vil nå
- Vi får ikke utnyttet utdannende lektorer med 5.-10. trinn kompetanse når det er reisetid mellom skolene
- Overgangen mellom barneskole og ungdomsskole vil ikke bli endret



Modell 2: En barneskole og Løten ungdomsskole

Den andre modellen gjør at barneskolen blir en stor skole og ungdomsskolen en mellomstor skole.

Styrker ved modell 2

- Dette vil gi en stor barneskole som vil møte framtidens behov for spesialisert kompetanse som lettere kan møte kompetansekravene
- Barneskolen vil få et større faglig miljø som gjør den mer attraktiv for faglig utvikling og rekruttering
- Barneskolen vil bli mindre sårbare for fravær
- Barneskolen vil få forsterket ledelse (dersom man ikke kutter i ledelsesressurs fra dagens situasjon), noe som vil kunne styrke muligheten for bedre profesjonell læring for de ansatte, og igjen kan føre til bedre tilpasset opplæring og bedre læringsresultater for elevene
- Ledelsen vil bli styrket enda mer enn i modell 1 slik at de får muligheter for mer organisasjonslæring (Michaels Fullans modell om Koherens med fire hjertekamre)
- Det finnes ikke forskningsbelegg for at elevene vil få et dårligere læringsmiljø når skolestørrelsene øker
- Flere elever i barneskolen bedrer sin mulighet til å finne venner på skolen
- Barneskolen vil sannsynligvis komme inn under den størrelsen som har best effekt for elevenes læring
- Kravet om et internt støttesystem vil bli best mulig ivaretatt med en barneskole
- Bedre muligheter for barneskolen til inkludering personlig, sosialt og faglig uten at det utløser behov for spesialundervisning i den grad det er i dag i Løtens skolen

Svakheter ved modell 2

- Noen får marginalt lengre reisevei
- Økte utgifter til skyss og utbygging
- Noen elever, spesielt fra 1.-4. trinn, kan oppleve skolen som stor
- For ungdomsskolen vil ikke muligheten for et godt internt støttesystem bli endret
- Denne modellen vil ikke møte de økte kravene til ungdomsskolen. «Kompetansekravene og den femårige lektorutdanningen gjør det sannsynligvis vanskeligere å rekruttere til de små skolene i framtiden, og det vil bli vanskeligere å få fag- og timefordelingen til å gå opp når den enkelte lærer har godkjent kompetanse i færre fag»
- Profesjonsutviklingen i fag vil fremdeles ikke bli optimal
- Vi får ikke utnyttet utdannende lektorer med 5.-10. trinn kompetanse når det er reisetid mellom skolene
- Overgangen mellom barneskole og ungdomsskole vil ikke bli endret

Modell 3: En stor 1-10 skole

Styrker ved modell 3

- Dette vil gi en stor skole som vil møte framtidens behov for spesialisert kompetanse som lettere kan møte kompetansekravene og rekrutteringsbehovet bedre
- Ansatte vil kunne jobbe både på barnetrinnet og ungdomstrinnet, noe som vil styrke det faglige og pedagogiske mangfoldet og fagmiljøet
- Modellen vil sikre trygge overganger mellom barneskolen og ungdomskolen
- For ungdomskolen vil modellen kunne gi bedre tilbud i språk og valgfag ved en større tilgang på faglærere
- Skolestørrelsen i denne modellen:
«har et bedre utgangspunkt for å drive med systematisk kompetanseutvikling av pedagogisk personale, og gir skoleledelsen flere muligheter til å danne solide fagteam. Med nye kompetansekrav vil en større skole lettere kunne tilby fulle stillinger til pedagoger med fagforydning. Dette er viktig for å kunne tilby elevene en best mulig opplæring»
- Store skoler vil oftest ha større lederteam, og relevant forskning konkluderer med at skoleledelsen er den viktigste faktoren for å jobbe med elevenes psykososiale skolemiljø og trivsel.» (Høgskolen i Innlandet, 2022)
- Skolen vil bli mindre sårbar for fravær
- Skolen vil få forsterket ledelse (dersom man ikke kutter i ledelsesressurs fra dagens situasjon), noe som vil kunne styrke muligheten for bedre profesjonell læring for de ansatte, og igjen kan føre til bedre tilpasset opplæring og bedre læringsresultater for elevene
- Ledelsen vil bli styrket slik at de får muligheter for mer organisasjonslæring (Michaels Fullans modell om Koherens med fire hjertekamre)
- Det finnes ikke forskningsbelegg for at eleven vil få et dårligere læringsmiljø når skolestørrelsen øker
- Flere elever i skolen bedrer sin mulighet til å finne venner på skolen
- Skolen vil komme inn under den størrelsen som har best effekt for elevenes læring
- Kravet om et internt støttesystem vil bli best mulig ivaretatt med en stor skole
- Bedre muligheter for skolen til inkludering personlig, sosialt og faglig uten at det utløser behov for spesialundervisning i den grad er i dag i Løtens skolen.
«Omfanget av spesialundervisning varierer også etter skolestørrelse. Ved skoler med 500 elever eller mer er andelen med spesialundervisning i gjennomsnitt 6 prosent, mens den er 12 prosent ved skoler med færre enn 100 elever.» Utdanningsspeilet fra 2019 (udir.no)

Svakheter ved modell 3

- Noen elever får marginalt lengre reisevei
- Økte utgifter til skyss og utbygging
- Noen elever, spesielt fra 1.-4. trinn, kan oppleve skolen som stor



Anbefaling

- Modell 1 vil ivareta flere behov, men vil ikke møte framtidens forventninger til kvalitet like godt som de andre modellene.
- Modell 2 vil møte barneskolenes behov for inkludering, bærekraft og støttesystemer.
- De to første modellene vil derimot ikke møte ungdomsskolens framtidige behov for kompetanse, spesialisering og støttesystemer.
- Modell 3 vil ivareta alle behovene som barneskolen får dekket ved modell 2, og vil i tillegg også møte ungdomsskolens behov for kompetanse, spesialisering og støttesystemer.
- I tillegg vil modell 3 gi en optimal mulighet for å sikre gode overganger mellom barneskole og ungdomsskole.
- Modell 3 vil også gi muligheter for faglig og pedagogisk samarbeid mellom alle trinn.

**Ut fra en helhetsvurdering anbefales modell 3;
En samlet 1-10 skole i Løten sentrum.**



Referanser

Senter for Praxisrettet Utdanningsforskning: «Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring» Skriftserien nr. 9 – 2022, Høgskolen i Innlandet. ISBN: 978-82-8380-339-6 ISSN: 2535-5678

Utredning av skolestrukturen i Tingvoll kommune 2022: Strukturkartleggingssaken (tingvoll.kommune.no)

Hamar kommune (2021): Rapport til høring - skolestruktur

Wendelborg, C. (2021). Elevundersøkelsen 2020: Analyse av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser. NTNU Samfunnsforskning. <https://www.udir.no/tall-ogforskning/finn-forskning/rapporter/elevundersokelsen-2020--nasjonale-tall-for-mobbingog-arbeidsro/>

Nordahl, T., Gustavsen, A. M., Myhr, L. A., Nordahl, S. Ø., Stranger-Johannessen, E., & Løken, G. H. (2021): Skoleutvikling i 22 kommuner. Evalueringsrapport for «Kultur for læring». Skriftserien 24 – 2021, Høgskolen i Innlandet

Nordahl, T. & Sunnevåg, A. & Nordahl, S. Ø. & Egelund, N. (2018): Kultur for læring i skolen: Hedmark
Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2500893>

Karen Seashore Louise et al (2010): Investigating the Links to Improved Student Learning Executive Summary of Research Findings Kyla L. Wahlstrom z Karen Seashore Louis z Kenneth Leithwood z Stephen E. Anderson

John Hattie (2018): https://visible-learning.org/hattie-ranking-influences-effect-sizes-learning-achievement/Donnahoo_Kollektiv_mestringstro

Viviane Robinson(2011): Elevsentrert ledelse, Cappelen Damm AS , 2014

Utdanningsspeilet fra 2019 (udir.no)





Kommunalområdet


Oppvekst


Munch til inspirasjon: FIRE PIKER I ÅSGÅRDSTRAND

.....

KONTAKTINFORMASJON LØTEN KOMMUNE

 Kildevegen 1, 2340 Løten

 Postboks 113, 2341 Løten

 62 56 40 00

 964 950 679 MVA